

Nr 100.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till Svenska skifferoljeaktiebolaget m. m.; given Stockholms slott den 7 mars 1952.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

John Ericsson.

gränbelagd

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås att till Svenska skifferoljeaktiebolaget anvisas sammanlagt 7 000 000 kronor. Härav är ett belopp av 5 000 000 kronor avsett till täckande av kostnadsökningar för den pågående utbyggnaden av anläggningarna vid Kvarntorp. Återstoden, 2 000 000 kronor, avses för anskaffning av en ny jordavrymningsmaskin. Av det till täckande av kostnadsökningar beräknade beloppet föreslås 1 000 000 kronor skola anvisas å driftbudgeten och 4 000 000 kronor å kapitalbudgeten; även medlen för ny jordavrymningsmaskin äskas å kapitalbudgeten.

Vidare lämnas i propositionen en redogörelse för ett av skifferoljebolaget framlagt förslag, enligt vilket bolaget och Kooperativa förbundet skulle i samverkan bilda ett nytt företag för tillverkning av kalksalpeter med utnyttjande av gas, ånga och elektrisk kraft från skifferoljeverket. Förhandlingarna mellan bolaget och förbundet äro ännu icke slutförda. Departementschefen anser emellertid, att förslaget bör biträdas, därest de fortsatta överläggningarna i frågan leda till resultat, som äro godtagbara för skifferoljebolaget.

*Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
7 mars 1952.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, DANIELSON, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Ericsson, fråga om ytterligare *anslag till Svenska skifferoljeaktiebolaget* och anför därvid följande.

Inledning.

Svenska skifferoljeaktiebolaget bildades år 1941 för att utnyttja oljeskiffer-tillgångarna i östra Närke och därigenom medverka till landets försörjning med flytande bränsle. Bolagets anläggningar förlades till Kvarntorp i Ekeby socken av Örebro län. År 1943 överfördes flottans skifferoljeverk vid Kinne-Kleva till bolaget. Sedermera har driften vid Kinne-Kleva nedlagts.

Till teckning av aktier i bolaget anvisade 1941 och 1942 års riksdagar sammanlagt 26 000 000 kronor. I samband med att Kinne-Klevaverkets tillgångar övertogs, höjdes bolagets aktiekapital till 29 200 000 kronor.

Jämlikt beslut av 1943 års riksdag erhöll bolaget dessutom av staten ett lån av 25 600 000 kronor. Detta efterskänktes enligt beslut av 1944 års riksdag.

Efter förslag av Kungl. Maj:t godkände 1946 års riksdag av bolagsstyrelsen framlagda planer för rekonstruktion av bolaget och för utbyggnad av anläggningarna vid Kvarntorp (prop. nr 304, r. skr. nr 440). Utbyggnadsplanen innebar, att skifferoljeverket vid Kvarntorp skulle utökas bl. a. med en anläggning för framställning av komprimerad gas för bränsleändamål, s. k. gasol, samt att bolagets tre oljedestillationsugnar av Berghs konstruktion skulle ombyggas för ökad produktion. Dessutom skulle bolagets ångkraftverk utvidgas till en kapacitet, som svarade mot den ökade produktionen. Till en första utbyggnadsetapp, avseende bl. a. gasolanläggningen och en Bergh-ugn jämte ångkraftverket anvisade riksdagen 10 700 000 kronor. Därjämte anvisade riksdagen 5 300 000 kronor till täckande av driftsförluster m. m. under utbyggnadstiden. Dessa belopp å sammanlagt 16 000 000 kronor tillfördes bolaget genom nyteckning av aktier. I enlighet

med förenämnda, av riksdagen godkända rekonstruktionsplan nedsattes bolagets tidigare aktiekapital till 4 000 000 kronor. Aktiekapitalet utgjorde alltså efter 1946 års riksdagsbeslut 20 000 000 kronor.

År 1947 anvisade riksdagen till teckning av ytterligare aktier i bolaget ett anslag av 3 000 000 kronor (prop. nr 219, r. skr. nr 381). Dessa medel avsågos till finansiering av en del av ett till 8 000 000 kronor beräknat kapitalbehov för distribution av gasol i bolagets egen regi samt för utbyggnad av viss kemisk-teknisk industri. Återstoden av kapitalbehovet skulle enligt vad som anfördes i propositionen nr 219/1947 (s. 5 och 10) tills vidare täckas genom upplåning mot pantförskrivning av in-teckningar i bolagets egendom. Hela det av 1947 års riksdag anvisade beloppet har tagits i anspråk för aktieteckning. Bolagets aktiekapital utgör sålunda för närvarande 23 000 000 kronor.

I slutet av år 1947 anmälde bolagets styrelse, att bolaget på grund av likviditetssvårigheter behövde ytterligare kapitaltillskott. I anledning härav tillkallade dåvarande chefen för handelsdepartementet fem utredningsmän för att utreda frågan om bolagets framtida verksamhet. I avvaktan på utredningens resultat avbröts den pågående utbyggnaden av anläggningarna vid Kvarntorp. Till täckande av driftsförluster m. m. under tiden till och med den 30 juni 1949 och för betalning av beställningar, som redan gjorts för utbyggnaden, anvisade riksdagen, efter förslag av Kungl. Maj:t, ett reservationsanslag av 15 000 000 kronor (prop. nr 69/1948, r. skr. nr 154/1948).

I februari 1949 avlämnade utredningsmännen, som antagit benämningen Kvarntorpsutredningen 1948, sitt utlåtande angående bolagets framtida verksamhet. Av utlåtandet framgick bl. a. följande.

Oljeframställningen vid Kvarntorp äger rum genom torrdestillation av skiffer dels i en anläggning med ugnar, dels i den s. k. Ljungströmsanläggningen. Ugnsanläggningen består av förutnämnda tre Bergh-ugnar, två s. k. IM-ugnar och en s. k. HG-ugn. Ljungströmsanläggningen kännetecknas av att olja här utvinnes utan brytning av skiffern. Denna upphettas medelst elektriska värmeelement, nedsatta i skifferlagret. Från ugnarna och Ljungströmsanläggningen erhålles i första hand gas. Ur denna utvinnas utom olja även s. k. gasbensin, svavel och gasol. Återstoden av gasen användes för tillsatseldning av IM- och HG-ugnarna samt för framställning och överhettning av ånga i en ångcentral, där även i Bergh-ugnarna alstrad ånga uppsamlas. Ångcentralen är försedd med utrustning för generering av elektrisk kraft.

Kvarntorpsutredningen hade funnit det förmånligast för staten, att skifferoljebolagets verksamhet fortsattes och att utbyggnaden av anläggningarna vid Kvarntorp fullföljdes efter de riktlinjer, som angivits i den av 1946 års riksdag godkända utbyggnadsplanen. Utbyggnaden borde enligt utredningen ske i tre etapper. Under den första etappen (t. o. m. 30/6 1950) skulle Bergh-ugn 1 byggas om för högre produktion samt ångcentralen utvidgas; dessutom skulle gasolanläggningen fullbordas. Under den andra etappen (1/7 1950—30/6 1953) skulle Bergh-ugnarna 2 och 3 ombyggas. Den tredje etappen skulle inträda när samtliga Bergh-ugnar blivit ombyggda.

Utredningen föreslog även utbyggnad och komplettering av anläggningarna i vissa andra hänseenden.

På grund av bristen på elektrisk kraft är Ljungströmsanläggningen sedan hösten 1947 tagen ur drift. Kvarntorpsutredningen förutsatte emellertid, att denna anläggning åter skulle sättas i gång i samband med att skifferoljeverket inträdde i den tredje utbyggnadsetappen. Kvarntorpsverkets egen kraftproduktion beräknades nämligen då till följd av Bergh-ugnarnas ombyggnad komma att ökas i sådan grad, att bolaget skulle kunna igångsätta Ljungströmsanläggningen med egen kraft. Samtidigt väntades kraftsituationen i landet bli sådan, att kraft utifrån skulle kunna erhållas i viss utsträckning.

Kvarntorpsutredningen föreslog, att medel skulle anvisas dels till skifferoljeverkets utbyggnad enligt den framlagda planen, dels för vissa ytterligare investeringar, som utredningen funnit påkallade, dels ock för täckande av bolagets beräknade driftsförlust under räkenskapsåret 1949/50 samt för förnyelse av bolagets redan förefintliga anläggningar vid Kvarntorp.

En närmare redogörelse för innehållet i Kvarntorpsutredningens utlåtande har lämnats i propositionen nr 143 till 1949 års riksdag.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i sistnämnda proposition anvisade riksdagen (skr. nr 273/1949) dels till täckande av vissa kostnader för Svenska skifferoljeaktiebolagets verksamhet ett reservationsanslag av 3 750 000 kronor, dels ock till lån till bolaget ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor. Av de såsom reservationsanslag anvisade medlen skulle 2 000 000 kronor användas för täckande av bolagets beräknade driftsförlust under räkenskapsåret 1949/50, 250 000 kronor för förnyelse av en asktransportanordning och 1 500 000 kronor för förnyelse av övriga redan förefintliga anläggningar. Av de medel, som skulle tillföras bolaget såsom lån, beräknades 700 000 kronor till en vattenreningsanläggning, 500 000 kronor till vissa maskiner m. m. för rationalisering av skifferbrytningen, 4 000 000 kronor till gasolanläggningens fullbordande och 800 000 kronor till fullföljande av den påbörjade ombyggnaden av en Bergh-ugn jämte utvidgningen av ångcentralen. Det skulle enligt propositionen få bero på driftsresultatet vid den ombyggda Bergh-ugnen om även de två andra Bergh-ugnarna skulle byggas om.

I december 1949 meddelade bolaget resultatet av viss provdrift med den nu ombyggda Bergh-ugn 1 och hemställde, att sammanlagt 13 955 000 kronor måtte anvisas för ombyggnad av de två andra Bergh-ugnarna och för övriga investeringar, som av Kvarntorpsutredningen hänförs till andra utbyggnadsetappen, ävensom för vissa andra ändamål. Kostnaderna för ombyggnad av Bergh-ugnarna 2 och 3 hade av Kvarntorpsutredningen beräknats till 5 950 000 kronor. Enligt utredningens förslag skulle av detta belopp 2 400 000 kronor, motsvarande kostnaderna för ombyggnaden i den mån denna kunde anses ha karaktär av förnyelse av ugnarna, anvisas såsom reservationsanslag å driftbudgeten och återstoden eller 3 550 000 kronor såsom investeringsanslag till lån till bolaget. Kvarntorpsutredningen hade vidare föreslagit, att 200 000 kronor av det för vattenreningsanläggningen beräk-

nade beloppet, sammanlagt 1 200 000 kronor, skulle betraktas såsom kostnader för ersättningsanskaffning och i följd därav täckas genom anslag å driftbudgeten, medan återstoden eller 1 000 000 kronor — varav 700 000 kronor anvisats av 1949 års riksdag — skulle tillföras bolaget i form av lån. Under hänvisning till vad Kvarnortpsutredningen sålunda föreslagit anhöll bolaget, att av det för ombyggnaden av Bergh-ugnarna erforderliga beloppet, som nu beräknades till 7 500 000 kronor, 3 500 000 kronor måtte anvisas såsom anslag å driftbudgeten och återstoden eller 4 000 000 kronor såsom anslag till lån till bolaget. Likaledes hemställde bolaget om anvisande av 200 000 kronor å driftbudgeten och 300 000 kronor å kapitalbudgeten för att fullborda vattenreningsanläggningen.

Efter förslag av Kungl. Maj:t anvisade 1950 års riksdag för budgetåret 1950/51 dels till täckande av vissa kostnader för Svenska skifferoljeaktiebolagets verksamhet ett reservationsanslag av 3 200 000 kronor, dels till lån till bolaget ett investeringsanslag av 9 455 000 kronor (prop. nr 147, r. skr. nr 221). Av det under reservationsanslaget anvisade beloppet skulle 3 000 000 kronor användas till täckande av en del av ombyggnadskostnaderna för Bergh-ugnarna 2 och 3 samt 200 000 kronor till bestridande av en del av kostnaderna för att fullborda vattenreningsanläggningen. Av investeringsanslaget skulle 4 500 000 kronor disponeras för ombyggnaden av Bergh-ugnarna 2 och 3, 300 000 kronor för vattenreningsanläggningen, 3 100 000 kronor för anskaffning av ett nytt svavelverk, 1 000 000 kronor för utrustning för ökad skifferbrytning, 280 000 kronor för täckande av viss merkostnad för anskaffning av en grävmaskin samt 275 000 kronor för visst märkförvärv.

Efter att ha inhämtat riksdagens godkännande (prop. nr 2/1951, bil. 19, r. skr. nr 34/1951) medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 16 mars 1951, att 185 000 kronor av det för budgetåret 1949/50 anvisade investeringsanslaget till lån till Svenska skifferoljeaktiebolaget finge, utan hinder av vad tidigare föreskrivits i fråga om anslaget användning, disponeras för viss ombyggnad av bolagets HG-ugn. Genom särskilt beslut av Kungl. Maj:t samma dag ställdes ytterligare 85 000 kronor av det för sistnämnda budgetår anvisade, till förnyelse av redan förefintliga anläggningar avsedda beloppet å 1 500 000 kronor till förfogande för ifrågavarande ombyggnad. Genom ombyggnaden, som alltså beräknades draga en kostnad av sammanlagt 270 000 kronor, skulle enligt bolagsstyrelsen HG-ugnens produktion komma att ökas med ca 50 procent. Till följd av viss driftsomläggning i samband med ombyggnaden skulle omkring 200 000 kronor av det för budgetåret 1949/50 anvisade investeringsanslaget till lån till bolaget icke behöva tagas i anspråk för ursprungligen avsett ändamål.

I anledning av framställning av styrelsen för Svenska skifferoljeaktiebolaget har Kungl. Maj:t genom beslut den 3 november 1950 medgivit, att bolaget må i mån av behov och mot den säkerhet bolaget kan ställa upptaga länklån intill ett belopp av 4 250 000 kronor för vissa ändamål. I samband därmed förklarade Kungl. Maj:t, att det är bolaget obetaget att, i vad an-

går dess behov av medel för förnyelse, komplettering och materialanskaffning utöver den gräns, vartill lånemedgivande lämnats, dels efter eget bedömande upptaga lån för sådana ändamål, där åtgärden får anses falla inom den löpande förvaltningen eller i allt fall ej framstår såsom med hänsyn till bolagets förhållanden osedvanlig eller särskilt betydelsefull, dels ock vid förekommande större eller eljest betydelsefulla kreditbehov inkomma med ny framställning, vilken så långt möjligt bör innehålla uppgift om medlens avsedda användning. Dessutom förklarade Kungl. Maj:t, att då bolaget i enlighet med vad sålunda sagts efter eget bedömande upptager lån, meddelande om åtgärden bör lämnas chefen för handelsdepartementet.

Framställningar från Svenska skifferoljeaktiebolaget.

I skrivelse den 13 mars 1951 har styrelsen för Svenska skifferoljeaktiebolaget till behandling upptagit frågan om utnyttjande av vissa biprodukter vid skifferoljeverket i Kvarntorp för kalksalpeterframställning och hemställt om medgivande att jämte Kooperativa förbundet inträda som hälftendelägare i ett för ändamålet planerat företag, Aktiebolaget Kvarntorps kväveprodukter.

Styrelsen erinrar om att produktionen vid Kvarntorp kommer att ökas väsentligt, när den pågående utbyggnaden av anläggningarna är slutförd. Bl. a. uppkommer ett betydande överskott av gas och ånga, för vilket det gäller att erhålla den mest ekonomiska användningen. Verkställda undersökningar ha lett styrelsen till den bestämda uppfattningen att, såvitt för närvarande kan överblickas, detta kan ske om skifferoljeverket kombineras med en kvävegödningsmedelsfabrik av lämplig storlek. En sådan fabrik är i behov av såväl ånga som elektrisk energi vid bearbetningen av sin viktiga råvara, skiffergasen, vilken innehåller kväve och väte i för tillverkningen lämpliga proportioner. Skiffergasen ersätter därvid den koks som, därest fabriken förlades på annan plats i Sverige, dels skulle ha använts som bränsle för den erforderliga ångalstringen, dels utgjort utgångsmaterial för den kemiska processen. Enligt styrelsens beräkningar finnes en betryggande marginal mellan tillverkningskostnaden för kalksalpeter, framställd vid Kvarntorp ur skiffergas, och kalksalpeter, framställd på annan plats i Sverige av importerad koks. Styrelsen har därvid i sin kalkyl upptagit gas, ånga och elektrisk kraft till de värden, som skifferoljebolaget kan utfå med nuvarande tillverkningsprogram, d. v. s. utan kalksalpeterfabrik.

Vid sina överväganden rörande lämpligaste företagsform för den planerade kalksalpeterstillverkningen vid Kvarntorp har bolagsstyrelsen tagit fasta på statsutskottets uttalande i utlåtandet nr 148/1949, enligt vilket det kunde vara välbetänkt att låta undersöka om icke samarbete i en eller annan form med den kemisk-tekniska industrien inom landet kunde åstadkommas. Bolagsledningen har sålunda tagit kontakt med bl. a. Kooperativa förbundet, som redan tidigare visat intresse för användande av skiffer-

gas som råvara vid tillverkning av kvävegödningsmedel. Med förbundet har bolaget under förutsättning av statsmakternas principiella godkännande träffat en preliminär överenskommelse, som i huvudsak innebär följande. Ett särskilt bolag, Aktiebolaget Kvarntorps kväveprodukter, bildas med ett aktiekapital av 5 miljoner kronor, varav hälften äges av Kooperativa förbundet och hälften av skifferoljebolaget. Medel till skifferoljebolagets andel erhållas genom att förbundet, när överenskommelsen blivit bindande, till skifferoljebolaget erlägger en särskild ersättning å 2,5 miljoner kronor mot att skifferoljebolaget tillförsäkrar kvävebolaget rätt till leveranser av skiffergas, ånga och elektrisk kraft. För dessa leveranser skall skifferoljebolaget erhålla ersättning till vissa priser. Kvävebolagets anläggningar avses skola finansieras genom aktiekapitalet och genom lån mot av kvävebolaget ställda säkerheter.

Överenskommelsen innebär enligt skifferoljebolagets förmenande en fördelaktig lösning av frågan hur man skall finna en ekonomiskt gynnsam användning för överskottet av skiffergas och ånggenererad elektrisk kraft. Härigenom skulle man på längre sikt ernå en önskvärd konsolidering av verksamheten, vilken torde giva ett avsevärt förhöjt värde åt Kvarntorpsverket ur beredskapssynpunkt.

Över Svenska skifferoljeaktiebolagets framställning i skrivelsen den 13 mars 1951 ha efter remiss utlåtanden avgivits av statskontoret, lantbruksstyrelsen, statens jordbruksnämnd, kommerskollegium, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, statens handels- och industrikommission samt länsstyrelsen i Örebro län. Statens jordbruksnämnd har jämte eget utlåtande överlämnat ett särskilt uttalande av ledamöterna i nämnden von Horn och Meidner. Kommerskollegium har till sitt utlåtande fogat yttranden från ingenjörsvetenskapsakademien, Sveriges industriförbund och Kooperativa förbundet.

Flertalet av remissinstanserna har tillstyrkt skifferoljebolagets framställning eller lämnat densamma i huvudsak utan erinran. I de flesta utlåtandena har det tillämnade företagets betydelse ur försörjnings- eller beredskapssynpunkt starkt betonats. Å andra sidan ha vissa remissinstanser framhållit, att en ökning av den inhemska produktionen av kvävegödningsmedel kan få återverkningar i handelspolitiskt avseende. Vidare understrykas svårigheterna att bereda utrymme för nya investeringar av den storlek, varom här skulle bli fråga. Projektet har slutligen givit anledning till erinringar ur företagsekonomisk synpunkt, i det att statskontoret bl. a. framhållit att skifferoljebolagets ersättning för levererade produkter borde beräknas efter grunder, som äro gynnsammare för bolaget.

För närmare kännedom om skifferoljebolagets nu ifrågakvarande framställning torde få hänvisas till handlingarna i ämnet.

Styrelsen för Svenska skifferoljeaktiebolaget har vidare i skrivelse den 20 december 1951 hemställt, att sammanlagt 7 000 000 kronor måtte anvisas för täckande av vissa kostnadsökningar vid den pågående utbyggnaden av

anläggningarna vid Kvarntorp och för anskaffning av en ny jordavrymningsmaskin.

I skrivelsen anföres, att bolagets rörelse ur såväl teknisk som ekonomisk synpunkt i stort sett utvecklats i överensstämmelse med Kvarntorpsutredningens beräkningar. Det finnes enligt styrelsen tillika anledning antaga, att den fortsatta utvecklingen kommer att uppfylla de krav Kvarntorpsutredningen uppställt, under förutsättning att relationen mellan utförsäljningspriserna på bolagets produkter å ena sidan samt löner och materialpriser å andra sidan icke förskjutes väsentligt i för bolaget ogynnsam riktning. Rörelsens expansion samt förutsedd ökning av kostnaderna för pågående anläggningsarbeten medföra emellertid ökat behov av kapital. Enligt inom bolaget verkställda utredningar kan det totala kapitalbehov, som icke kan tillgodoses genom i rörelsen inflytande medel, uppskattas till omkring 18 miljoner kronor. Härav beräknas omkring 11 miljoner kronor motsvara det till följd av rörelsens utvidgning ökade behovet av förlagskapital och det behov av likvida medel, som föranledes av den till våren 1952 planerade igångsättningen av Ljungströmsanläggningen. Av återstoden utav ifrågavarande kapitalbehov hänförs ett belopp av 5 miljoner kronor till kostnadsökningar för den enligt 1950 och 1951 års riksdagsbeslut pågående utbyggnaden av anläggningarna samt 2 miljoner kronor till en av bolaget planerad anskaffning av en jordavrymningsmaskin.

Av styrelsen beräknade kostnadsökningar, fördelade på olika investeringsobjekt, uppgå till de belopp, som angivas i följande sammanställning.

Investeringsobjekt	År 1950 och 1951 anvisade belopp kronor	Beräknade kostnads- ökningar kronor
Ombyggnad av Bergh-ugnarna 2 och 3.....	7 500 000	2 705 000
Svavelverk	3 100 000	200 000
Vattenreningsanläggning	500 000	150 000
Utrustning för ökad skifferbrytning	1 000 000	1 500 000
Ombyggnad av H.G-ugnen	270 000	445 000
	Summa 12 370 000	5 000 000

Såsom huvudorsak till kostnadsökningarna anger bolagsstyrelsen den allmänna prisstegring, som inträffat sedan kostnadskalkylerna ursprungligen gjordes. Styrelsen erinrar om att generalindexet i kommerskollegii partiprisindex under perioden mellan december 1949 och september 1951 stigit med omkring 41 procent. De av styrelsen nu beräknade kostnadsökningarna äro i genomsnitt något mindre eller ca 40 procent. För de särskilda investeringsobjekten är fördyringen i vissa fall mindre och i andra fall större än sagda genomsnittstal. Till fördyringen har enligt styrelsen bl. a. den omständigheten bidragit, att man vid anläggningarnas detaljutformning i vissa fall funnit sig böra vidtaga tekniska förbättringar, som betingats av efter hand vunna erfarenheter. För närmare belysning av orsakerna till

kostnadsökningarna i vad angår de särskilda investeringsobjekten anför styrelsen i huvudsak följande.

Av den totala kostnadsökningen för ombyggnad av Bergh-ugnarna 2 och 3 beräknas omkring 625 000 kronor motsvara tekniska förbättringar i syfte att effektivisera driften. Dessa förbättringar avse bl. a. övergång till plåt i stället för gjutjärn i retortrarna, införande av en ny typ av kompressorutrustning samt ändrad placering av densamma, breddning av avgaspannor, förstärkning av rökgaskanaler och sammanförande av vissa ledningar i en rörkulvert. Återstoden av kostnadsökningen, ca 28 procent, är enligt styrelsens uppfattning betingad av den allmänna löne- och prisstegringen.

Fördyringen av svavelverket, omkring 6,5 procent, anser styrelsen vara helt föranledd av den allmänna kostnadsstegringen.

De med ca 30 procent ökade kostnaderna för vattenreningsanläggningen i vad avser den del, vartill medel anvisades av 1950 års riksdag, bero enligt styrelsen till sin huvuddel på den allmänna prisutvecklingen men även i någon mån på vissa förändringar i anläggningens utförande, som företagits på inrådan av sakkunniga, förordnade av vederbörande vattendomstol.

Av den beräknade kostnadsstegringen för utrustning för ökad skifferbrytning anses ca 1 115 000 kronor vara att tillskriva tekniska förändringar. Dessa ha föranletts av bolagets strävan efter att säkerställa skifferbrottets drift i två skift enligt nuvarande bestämmelser samt av efter hand vunna erfarenheter rörande den lämpligaste skiffersorteringen vid drift av de ombyggda Bergh-ugnarna. Sålunda har av hänsyn till tvåskiftsdriften i skifferbrottet en utvidgning av vissa silosutrymmen ansetts nödvändig, varjämte erfarenheterna beträffande skiffersorteringen lett till en utökning av stybbavskiljningsanordningarna, komplettering av finkrossen och utökning av transportöranordningarna. Återstoden av kostnadsökningen, ca 38 procent, anses vara förorsakad av den allmänna kostnadsförskjutningen. Styrelsen framhåller, att ifrågavarande utrustning icke kunnat beställas förrän under våren och sommaren 1951.

Av kostnadsökningen för HG-ugnens ombyggnad har endast en mindre del, av styrelsen uppskattad till 85 000 kronor eller ca 31 procent, förorsakats av den allmänna prisstegringen. I övrigt äro fördyringens orsaker delvis att finna däri att provdrift av de först ombyggda delarna av ugnen givit uppslag till ytterligare förbättringar, vilka beräknas draga en kostnad av ca 200 000 kronor. Dessa förbättringar väntas medföra ytterligare ökat utbyte och minskade underhållskostnader. Slutligen beror den högre kostnaden för HG-ugnens ombyggnad till ett belopp av omkring 160 000 kronor på brister i den ursprungliga kostnadskalkylen, vilken upprättades innan den definitiva planeringen hunnit verkställas.

Rörande behovet av en ny jordavrymningsmaskin anför bolagsstyrelsen i huvudsak följande.

Frågan om utbyte av bolagets nuvarande jordavrymningsmaskin diskuterades på sin tid inom Kvarntorpsutredningen. Utredningen ansåg emellertid, att ytterligare erfarenheter borde avvaktas, innan definitiv ställning togs till

denna fråga. Sedermera vunna erfarenheter samt verkställda jordartsbestämningar och jorddjupsmätningar visa emellertid, att tillräcklig jordavrymningskapacitet vid en blivande utökning av skifferbrytningen icke kan erhållas, om icke en större jordavrymningsmaskin anskaffas. En dylik maskin är jämväl nödvändig för att avrymningen av de på olika ställen uppträdande lagren av lättflytande och vattenhaltiga leror samt andra lösa jordarter skall kunna behärskas utan kostsamma extraåtgärder. Genom anskaffning av en större jordavrymningsmaskin förbättras vidare möjligheterna att förlägga jordavrymningen till den vid varje tillfälle lämpligaste platsen. Härigenom beräknas driftskostnaderna i skifferbrottet kunna nedbringas.

Styrelsen beräknar anskaffningskostnaderna för en lämplig jordavrymningsmaskin, efter avdrag av uppskattat försäljningsvärde å den nuvarande maskinen, till minst 2 000 000 kronor.

Beträffande finansieringen av bolagets nu aktuella kapitalbehov — vilket såsom förut nämnts beräknas uppgå till sammanlagt 18 000 000 kronor — förutsätter bolagsstyrelsen, under hänvisning till Kungl. Maj:ts förutnämnda beslut den 3 november 1950, att det till omkring 11 miljoner kronor beräknade behovet av ökat förlagskapital och medel för Ljungströmsanläggningens igångsättande skall få täckas genom upplåning mot sedvanliga bankmässiga säkerheter efter anmälan i varje särskilt fall till chefen för handelsdepartementet. Återstoden av det nu erforderliga beloppet, sammanlagt 7 miljoner kronor, varav 5 miljoner kronor avses för täckande av ökade kostnader för den pågående ombyggnaden och 2 miljoner kronor för anskaffning av en ny jordavrymningsmaskin, bör enligt styrelsens mening anses såsom anläggningskapital och därför tillskjutas av staten.

Såvitt framgår av styrelsens framställning är en del av de beräknade kostnadsökningarna hänförlig till ändamål, som ha karaktär av förnyelsearbeten och som tidigare finansierats genom anslag å driftbudgeten. Styrelsen beräknar denna del till sammanlagt 1 240 000 kronor. Härav belöpa 1 065 000 kronor på ombyggnaden av Bergh-ugnarna 2 och 3, 60 000 kronor på vattenreningsanläggningen och 115 000 kronor på ombyggnaden av HG-ugnen. Styrelsen hemställer, att nyssnämnda belopp av 1 240 000 kronor måtte anvisas såsom anslag utan återbetalningsskyldighet och att återstoden av det för täckande av kostnadsökningar erforderliga beloppet, 3 760 000 kronor, måtte tillföras bolaget i form av lån.

Beträffande formen för det kapitaltillskott, som erfordras för anskaffning av en jordavrymningsmaskin, har styrelsen icke framlagt något förslag.

Styrelsen anför slutligen, att en överslagsberäkning av bolagets avskrivningsbehov på basis av uppskattade återanskaffningsvärden av såväl förefintliga som under uppförande varande anläggningar ger vid handen, att de beräknade årliga avskrivningarna i stort sett böra kunna täckas av de driftsöverskott, som kunna påräknas när den pågående utbyggnaden slutförts och driften uppnått fortfarighetstillstånd. I samband härmed fram-

håller styrelsen, att Kvarntorpsutredningen i detta avseende räknat med ett visst underskott.

Över bolagsstyrelsens framställning i skrivelsen den 20 december 1951 ha efter remiss utlåtanden avgivits av statskontoret, kommerskollegium (som bifogat utlåtande av bergmästaren i västra distriktet), riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, statens handels- och industrikommission, fullmäktige i riksgäldskontoret och länsstyrelsen i Örebro län. Samtliga remissinstanser tillstyrka bolagsstyrelsens framställning eller lämna densamma i huvudsak utan erinran.

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap erinrar om att nämnden i sitt yttrande över Kvarntorpsutredningens utlåtande understrukt den stora betydelsen ur beredskapssynpunkt av att skifferoljebolagets anläggningar vid Kvarntorp hållas i kontinuerlig drift. Den utrikespolitiska utvecklingen har enligt nämndens mening ytterligare framhävt betydelsen av den inhemska oljeproduktionen. Nämnden anser angeläget, att utbyggnaden av anläggningarna genomföres så snart som möjligt och att bolaget erhåller de medel, som erfordras härför. Nämnden har emellertid icke ingått i någon detaljgranskning av de av bolaget föreslagna investeringarna eller av bolagets beräkningar rörande kapitalbehovet m. m.

Till det av riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap avgivna yttrandet är fogad en prognos rörande skifferoljebolagets produktionskapacitet, av vilken framgår, att utbyggnaden är avsedd att genomföras i snabbare takt än man tidigare räknat med. Enligt prognosen väntas nämligen produktionskapaciteten i fråga om brännolja, bensen, svavel och gasol redan från och med räkenskapsåret 1952/53 i stort sett motsvara den av Kvarntorpsutredningen beräknade produktionen under tredje utbyggnadsetappen, som av utredningen förutsågs inträda först omkring den 1 juli 1953.

Länsstyrelsen i Örebro län finner de av bolaget beräknade kostnadsökningarna å sammanlagt 5 miljoner kronor vara på ett tillfredsställande sätt motiverade. *Kommerskollegium* anför, att ifrågavarande kostnadsökningar icke synas oskäligen med hänsyn till de inträdda prisstegringarna, och tillstyrker jämväl, i likhet med *bergmästaren i västra distriktet*, den föreslagna anskaffningen av en ny jordavrymningsmaskin. Beträffande sistnämnda maskinanskaffning meddelar *statens handels- och industrikommission* i huvudsak följande. Kommissionen har redan utställt licens för bolaget för import av jordavrymningsmaskinen från Amerikas förenta stater. Licensbeslutet har grundats på en inom bolaget uppgjord räntabilitetskalkyl, enligt vilken maskinen skulle möjliggöra en ökning av jordavrymningen från den nuvarande volymen om 600 000 kubikmeter per år vid kontinuerlig treskiftsgång till en volym om 900 000 kubikmeter per år vid tvåskiftsgång. Denna ökning beräknas medföra en kostnadsminskning av ca 825 000 kronor om året. Hänsyn har härvid även tagits till avskrivningskostnaderna. Genom att maskinen anskaffas kommer vidare enligt kalkylen ett trettio-tal av de med jordavrymningen sysselsatta arbetarna att frigöras för

andra uppgifter. Tidigare finnes inom landet en grävmaskin av samma slag, tillhörig vattenfallsstyrelsen. Enligt kommissionens mening är det ur beredskapssynpunkt värdefullt att inom landet ha tillgång till två sådana maskiner, varvid även frågan om reservdelslagring lättare kan ordnas.

Handels- och industrikommissionen anför vidare att, enligt vad bolagets ledning under hand uppgivit för kommissionen, de i bolagets framställning åsyftade arbetena och åtgärderna icke äro av sådan beskaffenhet, att ökade byggnadstillstånd erfordras för deras utförande, och att de icke heller komma att medföra behov av valutatilldelning utom såvitt angår förenämnda jordavrymningsmaskin och eventuellt uppkommande behov av reservdelar.

Statskontoret framhåller, att skifferoljebolagets tillämnade upplåning av intill 11 miljoner kronor för täckande av behovet av ökat förlagskapital enligt ämbetsverkets mening är av sådan storlek, att Kungl. Maj:ts medgivande till upplåningen bör inhämtas. Vad angår bolagsstyrelsens framställning i övrigt har statskontoret — som icke anser sig kunna bedöma behovet av föreslagen nyanskaffning — funnit anledning till erinran allenast i vad avser storleken av det belopp bolaget begärt såsom anslag utan återbetalningsskyldighet. Enligt ämbetsverkets förmenande böra medel å driftbudgeten icke anvisas till högre belopp än som svarar mot den kostnadsstegring, vilken belöper på tidigare för förnyelsearbeten i samband med vissa ombyggnader anvisade medel. Statskontoret anser, att i enlighet härmed böra anvisas dels ett reservationsanslag under tionde huvudtiteln å $(0,28 \times 3\,000\,000 + 0,3 \times 200\,000 + 0,31 \times 85\,000 =)$ 926 350 kronor, dels å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd ett investeringsanslag å 6 073 650 kronor.

Slutligen förutsättes av *kommerskollegium*, i anslutning till ett av *bergmästaren i västra distriktet* gjort uttalande, att bolaget vid igångsättning av Ljungströmsanläggningen går fram med all den försiktighet som kräves med hänsyn till landets alltjämt knappa elkrafttillgångar och bästa ekonomiska utnyttjande av oljeskiffertillgångarna på lång sikt.

Departementschefen.

Svenska skifferoljeaktiebolagets närmaste uppgift var vid dess tillkomst i början av andra världskriget att med utnyttjande av östra Närkes skifferoljetillgångar bidra till landets försörjning med flytande bränsle. Efter krigets slut framlade bolagets ledning planer för den fortsatta verksamheten, vilka syftade till att vid bolagets anläggning i Kvarntorp få till stånd en i fredstid lönsam drift. Dessa planer godkändes av riksdagen år 1946. Bolagets utveckling under den första tiden härefter förlöpte emellertid icke på det gynnsamma sätt, varmed man räknat. I anledning härav uppdrogs åt särskilt tillkallade utredningsmän, vilka antogo benämningen Kvarntorpsutredningen 1948, att utreda frågan om bolagets framtida verksamhet.

Kvarntorpsutredningen fann det vara förmånligast för staten, att skiffer-

oljebolagets verksamhet fortsattes, och föreslog i sitt i februari 1949 avgivna utlåtande, att bolagets utbyggnad skulle fullföljas i stort sett enligt bolagsledningens tidigare planer, ehuru med kompletteringar i vissa avseenden. Enligt Kvarntorpsutredningens beräkningar skulle produktionen av olja, bensin, svavel, s. k. gasol, gas, ånga och elektrisk kraft komma att ökas väsentligt genom utbyggnaden, vilken väntades kunna fullbordas omkring den 1 juli 1953. Efter vederbörlig prövning förelades utredningsresultatet 1949 års riksdag, som på förslag av Kungl. Maj:t anvisade medel dels till en första utbyggnadsetapp, omfattande bl. a. ombyggnad av en skifferdestillationsugn av Berghs konstruktion, benämnd Bergh-ugn 1, dels för förnyelse av bolagets redan befintliga anläggningar och för vissa andra ändamål.

Sedan ombyggnaden av Bergh-ugn 1 fullbordats och det genom verkställda prov visat sig, att ombyggnaden medförde den beräknade produktionsökningen, godkände 1950 års riksdag, att anläggningarna vid Kvarntorp utbyggdes i en andra etapp. Härför anvisades efter förslag av Kungl. Maj:t medel. Sålunda anvisades bl. a. 7 500 000 kronor till ombyggnad av bolagets övriga Bergh-ugnar — Bergh-ugnarna 2 och 3 — 500 000 kronor till en tidigare påbörjad vattenreningsanläggning, 3 100 000 kronor till ett svavelverk och 1 000 000 kronor till utrustning för ökad skifferbrytning. Av de medel, som avsågos för Bergh-ugnarnas ombyggnad och för fullbordande av vattenreningsanläggningen, anvisades 3 000 000 kronor respektive 200 000 kronor såsom anslag å driftbudgeten. Sistnämnda arbeten ansågos nämligen till motsvarande del ha karaktär av förnyelsearbeten.

År 1951 medgav riksdagen, att 185 000 kronor av de år 1949 för utbyggnaden anvisade medlen fingo användas för att täcka en del av de till sammanlagt 270 000 kronor uppskattade kostnaderna för ombyggnad av den s. k. HG-ugnen. Återstoden av det beräknade medelsbehovet för detta ändamål, 85 000 kronor, bestreds av anslagsmedel, som avsetts för förnyelse av bolagets redan befintliga anläggningar. Även HG-ugnens ombyggnad syftade till en icke oväsentlig höjning av produktionen.

Svenska skifferoljeaktiebolaget har nu dels framlagt vissa planer på samarbete med Kooperativa förbundet, avseende en kalksalpeterfabrik i anslutning till skifferoljeverket i Kvarntorp, dels äskat ytterligare medel för att täcka viss fördyring av den pågående utbyggnaden och för att anskaffa en ny jordavrymningsmaskin.

Vad först angår den tillämnade kalksalpeterstillverkningen vid Kvarntorp må anföras följande.

Såsom tidigare nämnts, kommer driften vid skifferoljeverket i Kvarntorp att, sedan den pågående utbyggnaden i år slutförts, lämna en väsentligt högre produktion av bl. a. gas, ånga och elektrisk kraft än tidigare. Det är för skifferoljebolagets ekonomi av stor betydelse, att dessa produkter få en så fördelaktig användning som möjligt. Bolagets undersökningar ha givit vid handen, att detta blir fallet, om gasen användes för framställning av kalksalpeter. Vid en dylik tillverkning, för vilken gasens sammansättning är syn-

nerligen lämplig, komma även ånga och elektrisk kraft från skifferoljeverket att tagas i anspråk i viss utsträckning. Tillverkningen av kalksalpeter beräknas bli fullt konkurrenskraftig i förhållande till motsvarande industri-företag på andra håll i landet, vilka använda importerad koks som råvara.

Med hänsyn till de betydande investeringar, som äro nödvändiga för kalksalpeterfabriken, har skifferoljebolaget icke velat föreslå, att rörelsen skall finansieras av statsmedel. I stället har bolaget — under beaktande jämväl av vad statsutskottet år 1949 anförde om önskvärdheten av samarbete med annan kemisk-teknisk industri inom landet — såvitt angår företagets form och finansiering tagit kontakt med Kooperativa förbundet, som tidigare visat sig intresserat för att utnyttja skiffergasen för gödningsmedelstillverkning. Med Kooperativa förbundet har skifferoljebolaget träffat en preliminär överenskommelse som i stort sett går ut på att skifferoljebolaget och förbundet inträda som hälftendelägare i ett nytt aktiebolag, vilket skall omhändera kalksalpetertillverkningen. Skifferoljebolagets andel i aktiekapitalet skall tillskjutas av förbundet mot att det nya bolaget tillförsäkras erforderliga leveranser av gas, ånga och elektrisk kraft m. m. från skifferoljeverket. Överenskommelsen innefattar även bestämmelser om de priser, skifferoljebolaget skall få tillgodoräkna sig för sagda leveranser. Det nya bolagets anläggningar skola finansieras genom aktiekapitalet och genom upplåning mot säkerheter, ställda av bolaget.

Det får anses välbetänkt, att skifferoljebolaget på längre sikt och på rimliga villkor säkerställer avsättningen av sina biprodukter. Ett samarbete med andra industriföretag kan härvid visa sig vara lämpligt. Det förslag till samgående med Kooperativa förbundet, som bolaget framlagt, synes i huvudsak ägnat att tillgodose skifferoljebolagets intressen. Därest förslaget genomföres, synes bolagets avsättning av gas, ånga och elektrisk kraft bli tryggad för lång tid framåt utan att bolaget behöver ikläda sig någon egentlig kapitalrisk. Ur allmän försörjnings- och beredskapssynpunkt torde tillkomsten av det nya företaget också böra hälsas med tillfredsställelse. Det framlagda förslaget torde emellertid, med hänsyn bl. a. till vad som anförts vid remissbehandlingen, få underkastas viss överarbetning, som torde kräva ytterligare förhandling med Kooperativa förbundet. Kontakt i ärendet synes även böra tagas med Sveriges lantbruksförbund. Definitiv ställning kan därför ännu icke tagas till frågan, vars slutliga lösning givetvis också påverkas av möjligheterna att erhålla byggnadstillstånd. Då det här är meningen att ett stort statligt bolag skall upptaga en betydelsefull ny verksamhetsgren, har jag emellertid ansett lämpligt att i detta sammanhang bringa saken till riksdagens kännedom.

Till täckande av ökade kostnader för den pågående utbyggnaden vid Kvarntorp har skifferoljebolaget begärt anslag om sammanlagt 5 000 000 kronor. Av detta belopp avses 2 705 000 kronor till ombyggnaden av Berghugnarna 2 och 3, 200 000 kronor till svavelverket, 150 000 kronor till vattenreningsanläggningen, 1 500 000 kronor till utrustning för ökad skifferbryt-

ning och 445 000 kronor till ombyggnad av HG-ugnen. Kostnadsökningarna hänföra sig sålunda till projekt, varom beslut fattats vid 1950 års riksdag och — vad angår HG-ugnens ombyggnad — 1951 års riksdag. Huvudorsaken till fördyringen uppgives vara den allmänna prisstegring, som inträffat sedan kostnadsberäkningarna ursprungligen gjordes. De härav föranledda kostnadsökningarna kunna på grundval av bolagets uppgifter i dess skrivelse beräknas till i runt tal 2 900 000 kronor eller ca 23 procent av tidigare beräknade kostnader för dessa arbeten. Vidare har bolaget, efter hand som nya erfarenheter vunnits, ansett sig böra vidtaga tekniska förbättringar av anläggningarna i samband med utbyggnadsarbetet, varigenom uppkommit kostnadsökningar uppgående till, såvitt framgår av bolagets beräkningar, omkring 1 940 000 kronor. Slutligen beräknas kostnaderna för HG-ugnens ombyggnad — oavsett fördyring av orsaker varom förut talats — komma att bli 160 000 kronor högre än tidigare beräknats till följd av brister i de ursprungliga kostnads kalkylerna.

Någon erinran mot beräkningarna av fördyringen eller mot styrelsens hemställan att kostnadsökningarna täckas genom anslag av statsmedel har icke framkommit vid remissbehandlingen av ärendet. Mot de av styrelsen angivna beloppen har icke heller jag något att erinra. Jag finner också skäligt, att de kostnadsökningar, som föranletts av den allmänna prisstegringen, täckas genom statsanslag å motsvarande belopp. Vad angår den fördyring, som uppstått till följd av tekniska förändringar av de ursprungligen fastställda planerna, finner jag visserligen önskvärt, att bolaget lägger sig vinn om att på förhand så genomarbeta mera omfattande projekt, att väsentliga justeringar i efterhand kunna undvikas. Man torde emellertid icke böra bortse från att skifferoljebolaget, som är i färd med att genomföra ett intensivt och vidlyftigt utvecklingsarbete på delvis nya områden, ibland kan göra oväntade rön, vilka kunna leda till väsentlig rationalisering av driften och vilka därför rimligtvis böra beaktas trots risken av högre investeringskostnader. Jag biträder med hänsyn härtill styrelsens anslagsyrkande även i den del varom nu är fråga. Betänkligt finner jag det däremot vara, då bolaget till grund för anslagsberäkning framlägger kalkyler, vilka, såsom fallet varit i fråga om HG-ugnens ombyggnad, äro behäftade med sådana brister, att avsevärd justering måste ske efter förhållandevis kort tid. Något påpekande om vad här förekommit har dock icke gjorts av remissinstanserna. Då vidare jämväl ombyggnaden av HG-ugnen uppgivits leda till en avgjord förbättring av driftsresultatet, vill jag nu icke motsätta mig att bolaget av statsmedel erhåller full täckning också för denna ökade kostnad.

Styrelsen för skifferoljebolaget har ansett, att den inträffade fördyringen till ett belopp av 1 240 000 kronor är hänförlig till sådana arbeten, vilka ha karaktären av förnyelse av bolagets anläggningar. Under åberopande härav har bolaget hemställt, att nämnda belopp måtte anvisas utan återbetalningsskyldighet för bolaget, d. v. s. å driftbudgeten. En avvikande mening har framförts av statskontoret, som håller före, att medel å driftbudgeten icke böra anvisas med högre belopp än som svarar mot den kostnadssteg-

ring, vilken belöper på tidigare för förnyelsearbeten i samband med ombyggnader anvisade medel. Enligt statskontorets beräkning böra i följd härav endast 926 350 kronor anvisas å driftbudgeten och återstoden av de äskade medlen tillföras bolaget i form av lån under fonden för låneunderstöd. Såvitt jag kunnat finna, är det icke utan en synnerligen ingående utredning möjligt att utröna, vilketdera av dessa förslag som innebär den mest skäligen lösningen av frågan om medelsanvisningens fördelning. Jag anser mig emellertid kunna förorda, att ett till 1 000 000 kronor avrundat belopp anvisas å driftbudgeten och återstoden, 4 000 000 kronor, å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd.

Bolagsstyrelsen har vidare hemställt om 2 000 000 kronor för anskaffning av en ny jordavrymningsmaskin. Nämda belopp utgör i stort sett skillnaden mellan den nya maskinens inköpspris och det beräknade försäljningsvärdet av bolagets nuvarande jordavrymningsmaskin. Ifrågavarande anskaffning anser styrelsen nödvändig för att driften i skifferbrottet skall kunna ordnas på ett rationellt sätt. Bolaget har för handels- och industrikommissionen företett en räntabilitetskalkyl, som visar, att avsevärda besparingar komma att göras vid användning av den nya maskinen. På grundval av denna kalkyl har kommissionen, som även framhållit vissa fördelar med ifrågavarande inköp ur beredskapssynpunkt, utfärdat importlicens för densamma. Med hänsyn till nu nämnda omständigheter anser jag att skifferoljebolaget bör beredas möjlighet att anskaffa den nya jordavrymningsmaskinen. Jag tillstyrker sålunda, att 2 000 000 kronor i enlighet med styrelsens hemställan anvisas för ändamålet. Medlen torde, såsom statskontoret föreslagit, böra ställas till bolagets förfogande såsom lån från fonden för låneunderstöd. I denna form skulle alltså anvisas ett belopp av sammanlagt $(4\,000\,000 + 2\,000\,000 =) 6\,000\,000$ kronor.

Då det enligt min mening är av vikt, att den pågående utbyggnaden av skifferoljeverket vid Kvarntorp icke onödigtvis fördröjes av likviditetsskäl, vill jag förorda, att den nu tillstyrkta medelsanvisningen sker å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Statskontoret har ansett, att det belopp bolagsstyrelsen vill låna för att erhålla ökat förlagskapital är så stort, att Kungl. Maj:ts medgivande till upplåningen bör inhämtas. I anledning härav må framhållas att en upplåning för ifrågavarande ändamål i princip får anses falla inom ramen för bolagets löpande förvaltning. Med hänsyn till kreditbehovets storlek och omständigheterna i övrigt synes dock i detta fall anmälan böra göras hos Kungl. Maj:t innan bolaget vidtager åtgärder för att upptaga nya förlagslån.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) till *Täckande av vissa kostnader för Svenska skifferoljeaktiebolagets verksamhet å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor;*

b) till *Lån till Svenska skifferoljeaktiebolaget* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 under kapitalbudgeten: Fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Bengt Augustinsson.